

МБОУ «Столбинская основная общеобразовательная школа им. А.И.Новгородова»

МО «Верхоянский район» РС (Я)

Утверждена

решением районной комиссии по экспертизе
образовательных программ управления образования

МО «Верхоянский район» Республики Саха (Якутия)

От 03 марта 2015г. №35

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА ПО ВНЕУРОЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

«Сахалыы остуол оонньуулара»

Автор: Сыроватская Валентина Ивановна

Учитель начальных классов

«Сахалы остуол оонньуулары» курууок программата.

Нэдиэлэ5э 1 чаас,сылга-33 чаас.

Программа сыала-соруга:саха о5отун кыра эрдэ5иттэн оонньуу нөнүө сахалы тыынна иити,о5ону сахалы остуол оонньуутугар үөрэти,төрүт саха оонньууларынан о5ону интирэьиэргэти,ба5атын куөдьуту,илии,тарбах былчыннарын сайыннары.

Актуальнаа:

Кылаас табынан үлэ-сана федеральной стандартка оло5уран кылаас табынан үлэни тэрийи хас биирдии о5о дэгиттэр сайдыылаах,дьарыктаах буолуутун чэрчитинэн ытыллар.

Сахалар былыр-былыргыттан иллэн кэмнэригэр көрү-нары оонньоон-корулээн атааралларын астыналлар.Кыыммыт кылгас куннээх,уьун тууннээх буолла5ына,куну-дьылы кылгатаары,туун хойукка диэри оонньуу арааьын оонньууллара.Ордук ыраахтан хоноьо кэллэ5инэ,оьоххо сыалаах эти дыргыччы буьаран остуолга хоторон,ирэ-хоро кэпсэтэллэрэ.Аьаан бутэн баран,сахалы оонньуулары оонньуур эбиттэр.

Оонньуу-о5ону иити сурун хайысхата.О5ону сайыннарар оонньуулар хайа ба5ар норуокка бааллар.о5о кыра эрдэ5иттэн өй-санаа,куус-уох,сиэр-майгы өттүнэн итиилээх буоларыгар саха оонньууларын куннэтэ оонньоттоххо,учугэй түмүгү ылаахха сөп.

Аныгы үйэ5э о5о сайдыытыгар өбүгэлэрбит оонньууларыа дирин суолталаа5ын өйдөөн,кэмигэр сөпкө аттаран,киэн хайысхалаахтык дьарыктарга туьанабыт. Олох уларыян истэ5ин аайы,оонньуурдар эмиэ уларыаллар,кэнииллэр,сайдаллар.Билини иитэр кыа5а ,дьиэ кэргэнэ араас омук оонньуурдара өтөн киирдилэр. Ол саха о5отун өйүгэр-санаатыгар сөп түбэспэт.О5о кыра эрдэ5иттэн норуотун оонньуулары оонньоон улаатыахтаах,кени саха уратытын ымыы курдук илдэ сылдыарыгар төрүөт буолар.Ол иьин хас биирдии төрөппүт,иитээчи о5о5о норуотун оонньууларыгар тапталы,ытыктабылы иитиэхтээх,оонньуур ба5аны үөскэтиэхтээх.

Бу программа5а киирбит сахалы остуол оонньууларынан буолаллар: хаамыска,тыксаан,тырыынка,хабылык.

О5олор иллэн кэмнэригэр сахалы остуол оонньуулары,тэриллэрин илдэ сылдьан,до5отторун кытта ханна ба5ар оонньоохтары сөп.Сана осуола5а киирбит о5олор,оонньуу нөнүө,ыкса билсэллэр,эйэлээх буоларга ,бодоруьарга үөрэнэллэр.Оонньуу кэмигэр о5о тэннээн көрөр,ырытар,аа5ар. Бу о5о бол5омтото,өйдуур-толкуйдуур дьо5ура сайдарыгар көмөлөьөр.Ол курдук бэйэ-бэйэлэрин истиьэргэ,хардарыта көмөлөсүьэргэ,тулуйан олорорго,тулуурдаах буоларга иитэр,үөрэтэр.Оонньуу кэмигэр о5о бэйэтэ да билбэтинэн араас ыарахаттары туоруур,кууьун холонор,дьо5ура сайдар.Оонньууларга туттуллар тэриллэри барытын төрөппүт көмөтүнэн оноьулар.Онон төрөппүтү кытта о5о бодоруьуутугар эмиэ көмө буолар.

Былыргы саха остуол оонньуулары аныгы оонньуулартан сурун уратылары:

- оноьууларынан боростуой,судургу эрээр,о5ону сиэр-майгы өттүнэн иитэр,этин-хаанын,өйун-санаатын сайыннарар,үлэ5э кыраттан бэлэмнииллэр,экологическай өттүнэн ыраастар.

-саха оонньуурдарын ийэлэр,а5алар,эбээлэр,эьээлэр онорон биэрэллэр.Манна дьиэ кэргэн о5ону кыратыттан үлэ5э сыьыаран,ба5а санаатын куөдьүтэн иитэрэ көстөр.

Сахалы остуол оонньуулары суолталара:

-бэйэ-бэйэни истиьэргэ,хардарыта көмөлөсүьэргэ,бол5омтолоох буоларга үөрэтэр.

-тулуйан оморорго,тулуурдах буоларга иитэр.

-илии,тарбах былчыннара сайдарыгар көмөлөбөр.

-ахсаан ааба уөрэнэргэ көмөлөбөр.

Куутуллар түмүктэрэ:

-О5о кыра эрдэбиттэн өбүгэлэрин ооньууларын ооньоон улаатан,кени саха уратытын өйдүүр,ытыктыыр

-сахалы остуол ооньууларын аныгы ыалга баар буоларын ситиьи

-төрөппүт о5отун кытары,о5о до5отторунаан ооньуу нөнүө иллээх,до5ордуу сыыаны олохтообун

-төрөппүт оскуоланы кытары ыкса сибээстээхтик үлэлирин ситиьи

-о5о кыра сааыттан дэгиттэр сайдыылаах,сымса тарбахтаах,булугас ойдоох,турган толкуйдах буола улаатарын ситиьи.

Дъарык былаана.

	Дъарык темата	Уопсай чааба	Ытытлар кунэ-дъыла
1.	Кириитэ.Сахалыы остуол оонньуулар 1 түүмэх.Хаамыска.	1 ч	
2.	Хаамыска бастакы хардыылара.	1 ч	
3.	Ыйдарыы.Кутуу.	2 ч.	
4.	Доруопка.Ньыл5арытыы.	2 ч	
5.	Добдугуратыы.	2 ч	
6.	Күрэхтэьи.	1 ч	
	2 түүмэх. Тыксаан.		
7.	Оонньууну кытта билибиннэри.	1 ч	
8.	Тыксааны оонньообун	3 ч	
9.	Күрэхтэьи.		
	3 түүмэх. Тырынка.	1 ч	
10.	Оонньууну кытта билибиннэри.	3 ч	
11.	Тырынка оонньообун.	1 ч	
12.	Күрэхтэьи.		
	4 түүмэх. Хабылык.		
13	Оонньууну кытта билибиннэри.	1 ч	
14	Хабылык оонньообун.	3 ч	
15	Күрэхтэьи.	1 ч	
	5 түүмэх. Куорчэх ытыыы.		
16	Оонньууну кытта билибиннэри.	1 ч	
17	Оонньообун.	3 ч	
18	Күрэхтэьи.	1 ч	
	6 түүмэх. Остуол оонньууларын күрэхтэьиэгэ бэлэмнэни.		
19.	Күрэххэ бэлэмнэни.	3 ч	
20.	Хамаанданан күрэх.	1 ч	
21.	Бэйэни сыаналаныы.Түмүк.	1 ч	

